

HALMAZMŰVELETEK

Halmazműveletek: „benne van-e?” (isMem) és „ha új, tedd bele” (newMem)

- isMem igaz értéket ad eredményül, ha a keresett elem benne van a listában.

```
(* isMem : 'a * 'a list -> bool
   isMem(x, ys) = x eleme-e ys-nek
*)
fun isMem (_, []) = false
  | isMem (x, y::ys) = x = y orelse isMem(x, ys)
```

```
infix isMem
```

- newMem egy új elemet rak be egy listába, ha még nincs benne.

```
(* newMem : 'a * 'a list -> 'a list
   newMem(x, xs) = [x] és xs listaként ábrázolt uniója
*)
fun newMem (x, xs) = if x isMem xs
                    then xs
                    else x::xs
```

newMem, ha a sorrendtől eltekintünk, halmazt hoz létre.

Halmazműveletek: „listából halmaz” (setof)

- setof halmazt készít egy listából úgy, hogy kiszedi belőle az ismétlődő elemeket. Rossz hatékonyságú.

```
(* setof : 'a list -> 'a list
   setof xs = xs elemeinek listaként ábrázolt halmaza
*)
fun setof [] = []
  | setof (x::xs) = newMem(x, setof xs)
```

- Öt halmazműveletet definiálunk:

- ◇ unió (union, $S \cup T$),
- ◇ metszet (inter, $S \cap T$),
- ◇ részhalmaza-e (isSubset, $T \subseteq S$),
- ◇ egyenlők-e (isSetEq, $S = T$),
- ◇ hatványhalmaz (powerSet, pS).

Halmazműveletek: „unió” (union) és „metszet” (inter)

- Listaként kezeljük a halmazokat, később hatékonyabb ábrázolást választhatunk, pl. rendezett listát vagy bináris fát.
- Két halmaz uniója

```
(* union : 'a list * 'a list -> 'a list
   union(xs, ys) = az xs és ys elemeiből álló halmazok uniója
*)
fun union ([], ys) = ys
  | union (x::xs, ys) = newMem(x, union(xs, ys))
```

- Két halmaz metszete

```
(* inter : 'a list * 'a list -> 'a list
   inter(xs, ys) = az xs és ys elemeiből álló halmazok metszete
*)
fun inter ([], _) = []
  | inter (x::xs, ys) = let val zs = inter(xs, ys)
                        in
                          if x isMem ys then x::zs else zs
                        end
```

Halmazműveletek: „részhalmaza-e” (isSubset) és „egyenlők-e” (isSetEq)

- Részhalmaza-e egy halmaz egy másiknak?

```
(* isSubset : 'a list * 'a list -> bool
   isSubset (xs, ys) = az xs elemeiből álló halmaz részhalmaza-e
                       az ys elemeiből álló halmaznak
*)
fun isSubset ([], _)      = true
  | isSubset (x::xs, ys) = (x isMem ys) andalso isSubset(xs, ys)

infix isSubset
```

- Két halmaz egyenlősége (a listák egyenlőségvizsgálata beépített művelet az SML-ben, halmazokra mégsem használható, mert pl. [3, 4] és [4, 3, 4] listaként ugyan különböznek, de halmazként egyenlők)

```
(* isSetEq : 'a list * 'a list -> bool
   isSetEq(xs, ys) = az xs elemeiből álló halmaz egyenlő-e
                    az ys elemeiből álló halmazzal
*)
fun isSetEq (xs, ys) = (xs isSubset ys) andalso (ys isSubset xs)
```

Halmazműveletek: „halmaz hatványhalmaza” (powerSet)

- Az S halmaz hatványhalmaza *összes* részalmazának a halmaza, az S -t és a $\{\}$ -t is beleértve.
- S hatványhalmaza úgy állítható elő, hogy kivesszük S -ből az x elemet, majd *rekurzív módon* előállítjuk az $S - \{x\}$ hatványhalmazát.
- Ha tetszőleges T halmazra $T \subseteq S - \{x\}$, akkor $T \subseteq S$ és $T \cup \{x\} \subseteq S$, így mind T , mind $T \cup \{x\}$ eleme S hatványhalmazának.
- Miközben a fenti elvet rekurzív módon alkalmazzuk, tehát fölsoroltatjuk az $S - \{x\}$ stb. részalmazait, gyűjtjük a *már kiválasztott* elemeket. Egy-egy rekurzív lépésben a gyűjtő vagy változatlan (T), vagy kiegészül az x elemmel ($T \cup \{x\}$).
- A `pws` függvényben a `base` argumentumban gyűjtjük a halmaz *már kiválasztott* elemeit; kezdetben üres.
- $\text{pws}(xs, \text{base}) = \{S \cup \text{base} \mid S \subseteq xs\}$, azaz $xs \cup \text{base}$ azon részalmazainak a listája, amelyek teljes egészében tartalmazzák a `base` halmazt.

Halmazműveletek: „halmaz hatványhalmaza” (powerSet)

- Ezzel a pws függvény:

```
(* pws : 'a list * 'a list -> 'a list list
   pws(xs, base) = mindazon halmazok listája, amelyek előállnak xs egy
                   részalmazának és a base halmaznak az uniójaként
*)
fun pws ([], base) = [base]
  | pws (x::xs, base) = pws(xs, base) @ pws(x, x::base)
```

- $\text{pws}(xs, \text{base})$ valósítja meg az $S - \{x\}$ rekurzív hívást (hiszen $x :: xs$ felel meg S -nek), azaz állítja elő az összes olyan halmazt, amelyekben x nincs benne.
- $\text{pws}(xs, x :: \text{base})$ rekurzív módon base -ben gyűjti az x elemeket, vagyis előállítja az összes olyan halmazt, amelyben x benne van.
- powerSet -nek már csak megfelelő módon hívnia kell pws -t:

```
(* powerSet : 'a list -> 'a list list
   powerSet xs = az xs halmaz hatványhalmaza
*)
fun powerSet xs = pws(xs, [])
```

KIFEJEZÉSEK KIÉRTÉKELÉSE

Mohó kiértékelés: faktoriális kiszámítása rekurzióval

- A faktoriális matematikai definíciója és megvalósítása SML-ben

$\text{fac } 0 = 1; \text{ fac } n = n * \text{fac } (n - 1), n > 0$

```
(* fac : int -> int          (-- fontos a klózok sorrendje! --)
   fac n = n!
   PRE n >= 0 *)
fun fac 0 = 1
  | fac n = n * fac(n-1)
```

- fac mohó kiértékelése $n = 4$ esetén (egyres triviális lépéseket elhagyunk).

$\text{fac } 4 \rightarrow 4 * \text{fac } (4-1) \rightarrow 4 * \text{fac } 3 \rightarrow 4 * (3 * \text{fac } (3-1)) \rightarrow$
 $\rightarrow 4 * (3 * \text{fac } (2)) \rightarrow \dots \rightarrow 4 * (3 * (2 * (1 * 1))) \rightarrow \dots \rightarrow 24$

- A rekurzív kiértékelés követi a matematikai definíciót.
- Rontja a hatékonyságot, hogy a rekurzív végrehajtás során minden részeredményt a veremben tárolni kell.
- Ha a szorzás asszociativitását kihasználjuk, nem kell tárolni az összes tényezőt, csak az aktuális részeredményt.

Faktoriális kiszámítása jobbrekurzióval

- Először egy *akkumulátort* (gyűjtőargumentumot) használó *segédfüggvényt* definiálunk. Vegyük észre, hogy a rekurzív hívás *jobbrekurzív*: eredménye közvetlenül, további műveletek elvégzése nélkül adja a végeredményt.

```
(* faci : int -> int -> int  (-- fontos a klózok sorrendje! --)
   faci n p = p * n!          (-- p az akkumulátor --)
   *)
fun faci 0 p = p
  | faci n p = faci (n-1) (n*p)
```

- faci-t felhasználjuk az egyparaméteres fac függvény definiálására. Az akkumulátornak alkalmas *kezdőértéket* adunk.

```
(* fac : int -> int          faci mint fac lokális függvénye:
   fac n = n!                fun fac n =
   PRE n >= 0                 let fun faci 0 p = p
   *)                           | faci n p = faci (n-1) (n*p)
fun fac n = faci n 1           in
                               faci n 1
                               end
```

Faktoriális kiszámítása jobbrekurzióval (folyt.)

- `fac` nem rekurzív, ezért csak `faci` kiértékelését vizsgáljuk (egyres triviális lépéseket összevonunk).

A függvény:

```
fun faci 0 p = p
  | faci n p = faci (n-1) (n*p)
```

```
faci 4 1 → faci (4-1) (4*1) → faci 3 4 → faci (3-1) (3*4) →
→ faci 2 12 → ... → faci 0 24 → 24
```

- Kiértékelés közben a `p` *akkumulátor* gyűjti a részeredményt, ezért `faci` tárigénye állandó.
- A jobbrekurziót *terminális rekurzió*nak is nevezik (angolul: *tail* vagy *terminal recursion*).
- A jó fordítóprogram felismeri a jobbrekurziót, és hatékony tárgykódot állít elő: az argumentumokat frissíthető lokális változóban tárolja, a rekurziót iterációval helyettesíti.
- A jobbrekurzív függvények feldolgozása tehát *iteratívvá* tehető.
- A jobbrekurzív függvényeket ezért *iteratív* függvényeknek is nevezik.

ÖSSZETETT ADATTÍPUSOK

Ennes és típusa

- Két különböző típusú értékből rekordot vagy párt képezhetünk. Pl.

```
{x = 2, y = 1.0} : {x : int, y : real} és (2, 1.0) : (int * real)
```

- A pár is csak szintaktikus édesítőszers. Pl.

```
(2, 1.0) ≡ {1 = 2, 2 = 1.0} ≡ {2 = 1.0, 1 = 2} ≠ {1 = 1.0, 2 = 2}.
```

Egy párban a tagok sorrendje meghatározó! Az 1 és a 2 is: *mezőnevek*.

- Rekordot kettőnél több értékből is összeállíthatunk. Pl.

```
{nev = "Bea", tel = 3192144, kor = 19} : {kor : int, nev : string, tel : int}
```

Egy hasonló rekord egészszám-mezőnevekkel:

```
{1 = "Bea", 3 = 3192144, 2 = 19} : {1 : string, 2 : int, 3 : int}
```

Az *utóbbi* azonos az alábbi *ennessel* (n-tuple):

```
("Bea", 19, 3192144) : (string * int * int)
```

azaz

```
(string * int * int) ≡ {1 = string, 2 = int, 3 = int}
```

- Egy rekordban a tagok sorrendje közömbös, a tagokat a mezőnév azonosítja. Egy ennesben a tagok sorrendje nem közömbös, a tagokat a *pozícionális* mezőnév azonosítja.

Példa: Fibonacci-számok

- Ennes lehet függvény argumentuma és eredménye, összetett adat eleme stb.

- A Fibonacci-számok definíciója: $F_0 = 0$; $F_1 = 1$; $F_n = F_{n-2} + F_{n-1}$, $n > 1$.

- Naív megvalósítása:

```
fun fib 0 = 0 | fib 1 = 1 | fib n = fib(n-2) + fib(n-1)
```

- Megvalósítása iterációval:

```
local
  (* iterfib(n, (prev, curr)) = a (prev, curr) Fibonacci-számpárt követő
                               n-edik Fibonacci-szám (n > 0)
   iterfib : int * (int * int) -> int
  *)
  fun iterfib (1, (prev, curr)) = curr
    | iterfib (n, (prev, curr)) = iterfib(n - 1, (curr, prev + curr))
in
  (* fib n = az n-edik Fibonacci-szám
   fib : int -> int
  *)
  fun fib 0 = 0
    | fib n = iterfib(n, (0, 1))
end
```

HALMAZMŰVELETEK

Halmazműveletek: hatványhalmaz hatékonyabban

- `pws` rossz hatékonyságú, mert kétfelé ágazó rekurziót használ. Pl. egy 19 egész számból álló lista hatványhalmazának előállítását nem lehet kivárni. Írjunk hatékonyabb változatot.
- Az `insAll` segédfüggvény egy elemet szűr be egy listákból álló lista minden eleme elé.

```
(* insAll : 'a * 'a list list * 'a list list -> 'a list list
   insAll(x, yss, zss) = az yss lista ys elemeinek zss elé fűzött
                       listája, amelyben minden ys elem elé x van beszúrva *)
fun insAll (x, [], zss) = zss
  | insAll (x, ys::yss, zss) = insAll(x, yss, x::ys::zss)
```

- `powerSet` `insAll`-t használó rekurzív változata

```
fun powerSet [] = [[]]
  | powerSet (x::xs) = let val pws = powerSet xs
                       in pws @ insAll(x, pws, [])
                       end
```

- `powerSet` `insAll`-t használó iteratív változata

```
fun powerSet [] = [[]]
  | powerSet (x::xs) = let val pws = powerSet xs
                       in insAll(x, pws, pws)
                       end
```